

De voorgevel en het interieur werden ingrijpend verbouwd. Omdat de doopsgezinde geloofsbelijdenis eigenlijk niet was toegestaan en slechts gedoogd werd, moest de suggestie van een statig grachtenhuis gewekt worden. //geopend van 10.00-14.00 uur
 *gidsen Kerken Kijken aanwezig

U loopt een klein stukje terug, linksaf de steeg in, aan het einde rechts

42. Lange Nieuwstraat 53

Vermoedelijk bevond zich hier de voormalige pastorie van de schuilkerk OLV van de H. Rozenkrans. Deze kerk was tussen 1660 en 1843 gevestigd in de Dorstige Hartsteeg. In het pand is de eigenaar, het Utrechts Monumenten Fonds, gevestigd, tevens recent gerestaureerd.

Met aan de overzijde schuin links (entree tussen bouwschuttingen door)

43. Lange Nieuwstraat 36, St. Catharinakathedraal

De Catharinakerk is sinds 1853 de kathedrale kerk van het r.k.-aartsbisdom Utrecht. De bouw van deze voormalige kloosterkerk van het St.Catharijneklooster is in ca. 1550 voltooid. Na 1580 echter stond de kerk lang leeg. In 1840 werd bepaald dat hier weer openlijk katholieke godsdienstoefeningen mochten worden gehouden.
 *gidsen Kerken Kijken aanwezig

Vanuit de kerk gaat u rechtsaf richting de Dom, met een korte uitstap naar links bij de Hamburgerstraat

44. Hamburgerstraat 9, Lutherse Kerk

In 1745 werd de middeleeuwse St.Ursulakapel van het Abraham Doleklooster verbouwd en uitgebreid tot Lutherse kerk. Hierbij is een lager tongewelf aangebracht, onder het nog bewaarde middeleeuwse gewelf. Vanaf de binnenplaats én vanaf Het Utrechts Archief zijn koor en kapel zichtbaar. De kansel met doophek en

het orgel zijn 19de-eeuws.

*gidsen Kerken Kijken aanwezig

De wandelroute eindigt weer op het Domplein

Themapanden buiten de singels:

Deze panden zijn speciaal voor deze Open Monumentendag opengesteld. Het Veeartsenijterrein en De Uithof zijn te bereiken met de buspendel (zie elders in deze krant).

Veeartsenijterrein

In 1821 werd de Rijksveeartsenij-school opgericht aan de Biltstraat. Het fabrieksgebouw van de katoendrukkerij (1813-1817) werd omgebouwd tot school. Aanvankelijk had de bevolking meer op met de ervaren hoefsmiden en paardendokters dan met de wetenschap. Rond 1870 namen de werkzaamheden van de school toe door de verbeterde kennis, de vele legerpaarden, en de toenemende consumptie en export van vlees- en zuivel. In 1925 werd de opleiding universitair.

Na de Tweede Wereldoorlog veranderde er veel voor de diergeneeskunde: paarden werden vervangen door motoren, maar door uitbreiding van de veehouderij en de toename van hobbydieren nam het werk toe. Het terrein werd te klein en veroorzaakte overlast van lawaai en stank. De faculteit verhuisde tussen 1967 en 1970 naar De Uithof.

In 1983 kocht de gemeente het terrein op en werden de meest monumentale panden herbestedemd en aangevuld met nieuwbouw.

45. Biltstraat 166, Jeugdtheaterhuis De Berenkuil

Het Veterinair Pathologisch Instituut, naar een ontwerp van rijksbouwmeester C.H. Peters, was bij oplevering in 1908 uitermate modern met o.a. elektrische verlichting en een projectieapparaat in de collegezaal. In de jaren '80 deed het pand dienst als Universiteitsmuseum en sinds 1999 is het Jeugdtheaterhuis hier gevestigd. //geopend 10.30 tot 17.00 uur

*start rondleidingen Veeartsenijterrein om 11.00, 12.00, 13.00, 14.00 en 15.00 uur (zie ook elders in deze krant)
 *presentatie historisch beeldmateriaal in foyer

*lezing om 12.00 en 14.00 uur door dierenarts P. Overgaauw "Dieren en dierenartsen aan de Biltstraat 1821-1988"

46. Hoefijzerstraat 10, Snijzaal van 't Barre Land

Dit sectiegebouw uit 1911 hoorde bij het Pathologisch Instituut. Het vroegere gebruik is zichtbaar: metalen roosters langs de granieten vloer voor het opvangen van het bloed, de witte tegels tegen de wanden, de rails voor de kadavers en een klein amfitheater voor ca. 60 studenten om de secties goed te kunnen volgen. Sinds eind jaren '90 (restauratie 2003) worden hier theatervoorstellingen gehouden. //geopend vanaf 11.00 uur
 *muziekoptredens, zie elders in de krant

47. Veeartsenijpad 150, Restaurant Goesting

Het restaurant is gehuisvest in de voormalige hondenstallen, gebouwd in 1909 naar een ontwerp van rijksbouwmeester C.H. Peters. In de twee lagere zijbeuken bevonden zich de hondenhokken. Let u op de mooie detaillering van het houtsnijwerk!
 *koffie en thee verkrijgbaar

48. Bekkerstraat 141, kantoor De Utrechtse Spelen

Het Veterinair Anatomisch Instituut is in 1921 ontworpen door J. Crouwel in de Amsterdamse Schoolstijl. In de halfronde uitbouw bevond zich de snijzaal waar de colleges werden gegeven. De hal was bedoeld als museum voor de verzameling van het instituut. Beeldhouwwerk herinnert aan de oorspronkelijke 'doelgroep'.
 *bezoek alleen mogelijk met rondleiding Veeartsenijterrein

49. Biltstraat 162-164, KDV De Kleine Vlindertjes

Dit pand heeft een rijke geschiedenis: in 1836 gebouwd als stal en later verbouwd tot woning van de hoefsmid. In 1873 werden in dit inentingslokaal vaccins geproduceerd, bijvoorbeeld tegen koepokken (tot 1915). Met het vertrek van de opleiding naar De Uithof deed het gebouw tot 2007 dienst als postkantoor en tegenwoordig als kinderdagverblijf. //geopend 10.00-14.00 uur

Vondelparc

Bij de hoogleraren bestond aan het einde van de 19de en het begin van de 20ste eeuw grote onvrede over het gebrek aan laboratoria. In 1909 kocht het Rijk het terrein op aan het einde van de Croeselaan voor het uitbreiden van de universiteit met farmaceutische en andere laboratoria. Utrecht had weinig onbebouwde terreinen en dit lag niet te ver weg van het Academisch Ziekenhuis aan de Catharijnesingel.

50. Vondellaan 94, bedrijfsverzamelgebouw Vondelparc

Dit bijzondere voormalige Farmacologisch Laboratorium is in 1927 ontworpen door architect A.A. Kok. Sinds 1968 heette het Rudolph Magnus Instituut naar de beroemde hoogleraar (farmacoloog en fysioloog). Bij de herontwikkeling van het gebied in de jaren '90 is een zeer beperkt deel van de universitaire geschiedenis behouden gebleven. Dit pand herinnert daaraan, bij de herbesteding tot bedrijfsverzamelgebouw is de unieke collegezaal behouden gebleven.

*om 13.00 en 14.30 uur geeft Willem Hendrik Gispén, oud-directeur Rudolf Magnus Instituut en oud-Rector Magnificus van de Universiteit Utrecht, college in de oorspronkelijk collegezaal over het gebouw maar ook over het onderzoek dat zich achter de monumentale muren afspeelde.

De Uithof

Door ruimtegebrek van de universiteit werd in 1953 begonnen met het zoeken naar een grootschalige uitbreidingslocatie aan de rand van de stad. In 1960 werd het eerste stedenbouwkundig plan getekend voor bebouwing in de Johannapolder, later De Uithof genoemd. In 1962 startte de nieuwbouw.

Tegelijk werd begonnen met de inrichting van de nieuwe Botanische Tuinen van de universiteit op het overbodig geworden Fort Hoofddijk. In het Fortgebouw werden laboratoria ondergebracht.

51. Boedapestlaan 17, Botanische tuinen

De Botanische tuinen zijn opgericht in 1639 bij het bolwerk Sonnenborgh (Sterrenwacht) als onderwijstuin voor de studenten Geneeskunde. In 1724 verhuisde de Hortus naar de Nieuwegracht (Universiteitsmuseum). Ook het wetenschappelijk onderzoek verbreedde zich naar onder meer plantkunde. In 1965 begon de aanleg van de Rotstuin op Fort Hoofddijk, gevolgd door de Systeemtuin, de (sub)tropische planten en de Thematuin.

*tentoonstelling 'Heerlijk Helder H2O'

*tropisch vlinderfestival

*tentoonstelling 'Airpressure', opblaasbeelden van Paul McCarthy

52. Boedapestlaan 17, Fort Hoofddijk

Al vanaf het begin van de Uithof wordt door de Faculteit Geowetenschappen (paleo-)magnetisch onderzoek verricht in het ijzervrije fort (geen bewapening en liften). Het 19de-eeuwse Fort Hoofddijk maakte deel uit van de Hollandse Waterlinie en was een schakel tussen de forten Voordorp en Rhijnauwen. Het fort bestaat uit een aarden werk waarop twee bakstenen kazernes en twee bakstenen munitiebunkers zijn aangebracht. De soldatenverblijven en kruisopslag zijn opengesteld. //geopend 11.00-16.30 uur

*rondleidingen door fort

53. Heidelberglaan 3, Universiteitsbibliotheek

Voor een unieke cartografische collectie kunt u een bezoek brengen aan de Universiteitsbibliotheek. De monumentale bibliotheek uit 2004 is een bezoek meer dan waard! De universiteit bezit uniek historisch kaartmateriaal dat speciaal voor Open Monumentendag in een tentoonstelling bijeen is gebracht (zie elders in deze krant). //geopend van 11.00 - 16.00 uur
 *toelichting door conservator

Overige opengestelde monumenten

54. Adelaarstraat 30, Korenmolen Rijn en Zon

De Rijn en Zon werd in 1746 gebouwd aan het Paardenveld en in 1913 herbouwd in de Adelaarstraat, aan de rand van de stad. In 1947 sloeg de molen tijdens een storm op hol en raakte zwaar beschadigd. In de jaren zestig dreigde sloop van de molen, maar na een restauratie wordt er sinds 1977 weer meel gemalen.

55. Boterstraat 22, St.Eloyen Gasthuis

Het uit 1304 daterende Utrechtse Smeden Gilde verzorgde zijn behoeftige gildebroeders in het St.Eloyen Gasthuis, het eerste Utrechtse gasthuis. Het gilde maakte naam in heel Europa met zijn pistolen en geweren. Binnen de muren bevindt zich een middeleeuwse kolfbaan, waarop het kolfspel nog steeds wordt gespeeld.

56. Buurkerkhof 10, toren Buurkerk

De 55 meter hoge toren, behorende bij de Buurkerk, stamt uit 1388. Tot 1125 was dit de enige kerk voor de Utrechtse burgerij, de overige kerken waren voor de geestelijken. De banklok in de toren riep de bevolking bijeen voor de bekendmaking van ondermeer vonnissen en raadsbesluiten, maar ook als er gevaar dreigde.

*rondleiding toren door Utrechtse Klokkenluiders Gilde

57. Catharijnekade/Bergstraat 54, Westerkerk

In 1891 betrof de Doleantiegemeente de Westerkerk. Het gebouw is in eclectische stijl gebouwd met neoclassicistische elementen. Een groot houten tongewelf overkluist de gehele kerkzaal. Begin jaren vijftig is de kerk gerestaureerd met ingrijpende wijzigingen aan de voorgevel. Vanaf 1966 is de gereformeerde gemeente hier gevestigd.
 *orgelconcert, 12.45 uur

58. Geertekerkhof 23, Geertekerk

Rond 1250 werd deze kleinste middeleeuwse parochiekerk gebouwd, met uitbreidingen in later eeuwen. Na de Reformatie deed de kerk onder andere dienst als kazernes en paardenstal. Verworden tot ruïne kocht in 1954 de remonstrante broederschap het gebouw, dat sinds 1956 weer dienst doet als gebedshuis.

*rondleiding kerk en toren

*presentatie geschiedenis en activiteiten Remonstrante Gemeente Utrecht
 *historische buurtwandeling: 14.00 uur

*Sinte Geertrui, verhaal in muziek, poëzie en proza: 16.00 uur

*koffie, thee, soep verkrijgbaar

Hamburgerstraat 28, Het Utrechts Archief

59. Lauwerhof 29, Nederlands Waterleidingmuseum

De watertoren kwam in 1896 gereed, 13 jaar na de ingebruikname van de eerste waterleiding in Utrecht. De toren werd gebouwd in de tuin van de directeur van het waterleidingbedrijf, toen de enige mogelijkheid om in de binnenstad zo'n toren te kunnen oprichten. Sinds 1983 is er het Waterleidingmuseum gevestigd.

60. Leidseweg 90, Geldmuseum

Het ontwerp van de Rijksmunt uit 1911 is van architect C.H. Peters, maar in nauwe samenspraak met de toenmalige muntmeester, ook qua stijlkeuze (neoclassicisme). De kantoren waren aan de voorzijde en de productieruimtes aan de achterzijde, allemaal ontsloten via lange gangen. Na een ingrijpende renovatie werd het Geldmuseum in 2007 voor publiek geopend. //toegang gratis op OMD: 12.00-17.00 uur
 *architectuur rondleiding Geldmuseum en Lombok: 13.30 en 15.30 uur start in centrale hal
 *expositie 'Poen, para, doekoe en floes: 50 nationaliteiten over hun geld'

61. Molenpark 3, Houtzaagmolen De Ster

Een vrijwel compleet bewaard gebleven houtzaagmolenerf, met zaagmolen, molenaarswoning, knechtenwoning, houtloodsen, sleepelling en balkenhaven. Tot 1911 stond hier een achtkantige stellingmolen uit 1721. Toen windkracht overbodig werd sneuvelde de bovenbouw van de molen. In 1999 is de molen gerestaureerd.

*14.00-17.00 uur muziekoptredens

*rondleidingen molen en terrein

*film herbouw molen

62. Oudegracht 69, St.Augustinuskerk

Sinds 1798 bestond er weer grondwettelijke godsdienstvrijheid in Nederland. Kerken voor het uitoefenen van het katholieke geloof mochten weer gebouwd worden. Deze statige kerk is in 1840 gebouwd in zogenaamde Waterstaatsstijl met elementen uit de klassieke bouwstijlen. //geopend vanaf 13.00 uur

*gidsen Kerken Kijken aanwezig

*concertorgel, 14.45 uur

63. Pieterskerk, Pieterskerkhof

De Romaanse Pieterskerk (1048) heeft een bijzonder interieur met o.a. een crypte onder het hoogkoor en 12de-eeuwse reliëfs naast de trap. Vanaf 1656 gebruikten gevluchte Waalse protestanten de Pieterskerk, waarbij het koor lange tijd dienst deed als opslagplaats. De barokke kapittelzaal stamt uit 1649.
 *gidsen Kerken Kijken aanwezig

64. Springweg 162, Het Broodhuis (voormalige synagoge)

Vanaf 1793 maakte de joodse gemeenschap gebruik van een voormalige schuilkerk op deze plek. In 1849 werd hier een 'echte' synagoge gebouwd, ingrijpend verbouwd in 1926 met een prachtig interieur van architect H. Elte. Sinds 1983 is het gebouw eigendom van een evangelische gemeente. Bij restauratie is het synagoge-interieur zoveel mogelijk behouden. //geopend 12.30-16.30 uur
 *17.15 uur: pianorecital Karel Asberg